

Finansdepartementet

Vår ref: TES 6. februar 2015

Høring - rapport fra ekspertgruppen for Statens pensjonsfond utlands virkemiddelbruk og investeringer i kull- og petroleumsselskaper

Vi viser til høringsbrev av 17. desember 2014.

Etter Teknas oppfatning er påviste og menneskeskapte klimaendringer en av våre aller største utfordringer. Det er viktig at SPU, som eier mer enn én pst. av verdens noterte selskaper, tar klimaendringer med i sine investeringsvurderinger. Tekna er derfor tilfreds med at Stortinget, jf. behandling etter Innst. 141 S (2013-2014), ikke stiller spørsmål ved om klimaendringer skal adresseres av fondet men etterspør en faglig vurdering av fondets strategi når det gjelder klimaspørsmål.

Ekspertgruppen har, jf. sitt mandat, vurdert om utelukkelse av kull- og petroleumsselskaper framstår som en mer effektiv strategi enn eierskapsutøvelse og påvirkning for å adressere klimaspørsmål og bidra til endringer fram i tid.

Tekna støtter ekspertgruppens anbefaling om at selskaper bør kunne utelukkes fra fondets investeringsunivers på bakgrunn av alvorlig klimaskade. Tekna gir også tilslutning til vurderingen om at en bred produktbasert utelukkelse kull- og petroleumsbaserte selskaper ikke er hensiktsmessig på nåværende tidspunkt. Vi mener allikevel at karbonproduktbaserte utelukkelse vil være hensiktsmessige virkemidler på lengre sikt når karbonfrie energialternativ forutsettes å utgjøre en større del av den samlede energiforsyningen. Tekna ser på denne bakgrunn ekspertgruppens anbefalinger samt den organisatoriske endringen fra 1. januar 2015 for å understøtte en enhetlig forvaltning, som et godt utgangspunkt for å inkludere klimavurderinger i forvaltningen av fondet. For å styrke fondets påvirkning i bærekraftig retning foreslår Tekna at gradvis framtidig ekskludering av fossil energi tas inn som en målsetting for fondet. I tillegg mener vi Etikkrådets mandat må styrkes ut over det ekspertgruppen foreslår. Våre synspunkter er nærmere gjort rede for nedenfor.

Teknas vurderinger

Tekna erkjenner at karbonbasert energi vil være en viktig energikilde i mange år framover. Det er imidlertid avgjørende at omleggingen til fornybare energikilder skjer raskere enn i dag dersom store klimarelaterte framtidige kostnader skal holdes nede. Tekna vil derfor ha en ambisiøs klimapolitikk

www.tekna.no

Org.nr.: 971 420 782
MVA

som støtter opp under forskning og kommersialisering av klimateknologi, energieffektivisering og fornybare energi, og som har en bred tilnærming når det gjelder virkemiddelbruk. Konsistent med vårt perspektiv bør også SPU betraktes som et virkemiddel i klimapolitikken. Det er etter vår vurdering forenlig med dagens overordnede målsetting om at fondet skal oppnå høyest mulig avkastning til moderat risiko.

I følge Carbon Tracker utgjør verdens samlede kjente reserver av fossilt brensel om lag fem ganger det samlede karbonbudsjettet fram til 2050. Karbonbudsjettet er beregnet med utgangspunkt i at sannsynligheten for å overskride 2-gradersmålet reduseres til 20 pst. Det synes å være konsensus rundt karbonbudsjettvurderingen. Dersom karbonbudsjettet ikke skal overskrides betyr det at om lag 80 pst. av påviste reserver ikke kan utnyttes i perioden fram til 2050.

Det er utilsomt betydelig risiko knyttet til fremtidig klimapolitikk og derfor også verdien av karbonholdige energikilder. Ekspertgruppen legger til grunn at markedet er i stand til å prise risiko knyttet til ikke-fornybare ressurser og forfekter et syn om at en som hovedregel må forutsette at markedsprisene gir en rimelig kompensasjon for forventet klimarisiko. Tekna deler ikke denne oppfatningen. Ekspertgruppen viser selv til Robert Litterman som argumenterer for at markedet forventninger er irrasjonelle når det gjelder prising av klimarisiko.

Tekna legger til grunn at det ikke er tatt tilstrekkelig høyde for klimarisiko i dagens aktivapriser og at markedet vedder på at klimautfordringene ikke blir løst. En direkte konsekvens vil i så fall være at for mye kapital strømmer inn til karbonrelatert virksomhet, at utfasing av karbon tar lengre tid og at det oppstår økt systemrisiko knyttet til klimaendringer.

Tekna mener SPU bør være mindre eksponert i fossil energi enn referanseindeksene for fondet nå tilsier. Tekna registrerer at fondet også har tatt dette inn over seg ved å benytte handlingsrommet for aktive investeringsvalg til både å selge seg ut av enkelte selskaper som har blitt vurdert å ikke ha bærekraftige foretningsmodeller samt å være undervektet med om lag 40 mrd. NOK i selskaper basert på fossile brenselkilder ved utgangen av 2013. Det er etter Teknas vurdering viktig at fondet gis tilstrekkelig fleksibilitet i forvaltningen til å videreføre aktivt nedslag i slike selskaper.

Tekna mener at SPU av bærekraftshensyn må trekke seg gradvis ut av fossil energi over tid og at dette trolig må gå sammen med produktbaserte utelukkelse. Når det gjelder forholdet mellom aktivt nedslag og utelukkelse mener vi de vurderingene som gjøres i den aktive forvaltningen, Etikkrådets vurderinger ut fra gjeldene retningslinjer til enhver tid og relevant forskning vil legge et godt grunnlag for at fondets investeringsunivers gradvis ekskluderer fossil energi. Etter vår oppfatning er produktbaserte utelukkelse siste ledd i en slik prosess. På nåværende tidspunkt mener vi en slik utelukkelsesbane bør varsles og konstateres i fondets målsettinger. Et tydelig signal om at fondet over tid ikke vil investere i selskaper som understøtter en utvikling som ikke er bærekraftig vil legge press på omstilling.

Etter gjeldende retningslinjer for observasjon og utelukkelse, nedfelt i forskrift, er det Etikkrådet som skal gi råd til Norges Bank mens Norges Bank treffer beslutninger om observasjon og utelukkelse. Ekspertgruppen foreslår at retningslinjene utvides slik at klimaskadelig atferd kan gi grunnlag for utelukkelse. Tekna støtter dette. Tekna merker seg at den foreslåtte ordlyden:

”handlinger eller unnlatelser som på et samlet selskapsnivå fører til alvorlig skade på klimaet, jf. høringsnotatet, legger lista for atferdsbasert utelukkelse høyt og på nivå med de eksisterende punktene der også alvorlig eller grov atferd er premiss for utelukkelse. Ekspertgruppens forslag om at Etikkrådet skal ivareta tolkningen og anvendelsen av kriteriet faller naturlig. Vi legger til grunn at Norges Bank vil følge opp Etikkrådets vurderinger i sine beslutninger.

Vi har behov for å påpeke at omfanget av utelukkelse etter ekspertgruppens forslag til kriterium trolig vil være lavt med utgangspunkt i historiske utelukkelse. Siden alvorlig miljøskade ble tatt inn som atferdsbasert kriterium i 2006 er 15 selskaper utelukket med referanse til miljøhensyn.

Etter vårt syn er det holdepunkter for at atferdsbasert utelukkelse med klimabegrunnelse bør forstås som en mellomting mellom eksplisitt produktbasert utelukkelse og atferdsbasert utelukkelse etter eksisterende kriterier. Tekna mener SPU må bidra til en raskere utfasing av karbonintensiv energi ved å trekke seg gradvis ut av klimaskadelige energikilder, produkter og prosesser over tid. Det er fastslått at omleggingen til lavutslippssamfunn må medføre at ikke alle karbonreserver kan utnyttes. I et helhetlig perspektiv bør de mest klimaskadelige reservene også være de reservene som i minst mulig grad utnyttes. Tekna mener derfor for at produktbaserte utelukkelse vil være hensiktsmessige virkemiddel på et senere tidspunkt og at utelukkelse etter utslippsintensitet bør da vektlegges slik at klimautslippene minimeres for gitt ressursutnyttelse.

På denne bakgrunn mener vi Etikkrådet, i sin praktisering, må ta høyde for at produktbaserte utelukkelseskriterium nytt til klimautslipp vil bli etablert over tid som del i en langsiktig bane der fondet trekker seg ut av fossil energi. Rådet bør legge dette til grunn for praktiseringen ved at den operasjonelle terskelen for utelukkelse etter klimaskadelig atferd gradvis senkes. Tekna støtter derfor ekspertgruppens innspill om at Etikkrådet bør være fremoverskuende. Vi mener imidlertid at Etikkrådets mandat bør styrkes ved eksplisitt å ta dette inn i retningslinjene sammen at tilnærmingen må være dynamisk med sikte på å underbygge gradvis ekskludering av fossil energi.

Samlet sett mener vi våre forslag vil styrke bærekraften i SPUs investeringer utover det ekspertgruppen legger opp til. SPU vil trolig også påvirke andre investorer slik at effekten forsterkes. En signalisering av fremtidige utelukkelse er forenlig med at det på nåværende tidspunkt etableres et system med mulighet for utelukkelse og der eierskapsutøvelsen er hovedvirkemiddel.

Teknas synspunkter oppsummert

- Tekna støtter ekspertgruppens anbefaling om at selskaper bør kunne utelukkes fra fondets investeringsunivers på bakgrunn av alvorlig klimaskade
- Tekna gir tilslutning til vurderingen om at en bred produktbasert utelukkelse kull- og petroleumsbaserte selskaper ikke er hensiktsmessig på nåværende tidspunkt og at kombinasjonen av eierskapsutøvelse og aktiv forvaltning bør være hovedvirkemiddelet
- Vi mener karbonproduktbaserte utelukkelse vil være et hensiktsmessig virkemiddel på lengre sikt når karbonfrie energialternativ forutsettes å utgjøre en større del av den samlede energiforsyningen

- En bane for fremtidige utelukkelse av klimahensyn bør varsles og konstateres i fondets målsettinger for å gi et tydelig signal om at fondet over tid vil bli mindre eksponert i fossil energi
- Den aktive forvaltningen må gi tilstrekkelig rom for nedvalg etter konkret vurdering av klima og bærekraftshensyn
- Etikkrådet bør gradvis senke terskelen for adferdsbaserte utelukkelse med klimabegrunnelse og føringen må tas inn i retningslinjene
- De særskilte miljørelaterte investeringsmandatene må styrkes utover den økningen departementet har lagt opp til.

Med vennlig hilsen
Tekna – Teknisk-naturvitenskaplig forening



Ivar Horneland Kristensen
generalsekretær